

Vuoden 2023 talousarviopoikkeamat

Kaupunginvaltuusto 20.05.2024 § 26
2144/02.06.01/2024

Päätösehdotus	Kaupunginhallitus Kaupunginvaltuusto hyväksyy liitteessä olevat vuoden 2023 talouden toteumat kaupunginvaltuuston hyväksymällä sitovuustasolla sekä sitovien tavoitteiden poikkeamat.
Päätös	Kaupunginvaltuusto hyväksyi yksimielisesti kaupunginhallituksen päätösehdotuksen.
Vaikutusten arviointi	-
Liitteet	2144/2024 Yhteenveto toteutumisvertailusta sitovuustason mukaan 2023

Kaupunginhallitus 06.05.2024 § 141

Valmistelijat / lisätiedot:
taloussuunnittelupäällikkö Jaana Kuuva
puh. 044 718 2788
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus	kaupunginjohtaja Soile Lahti Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy liitteessä olevat vuoden 2023 talouden toteumat kaupunginvaltuuston hyväksymällä sitovuustasolla sekä sitovien tavoitteiden poikkeamat.
Päätös	Merkitään, että talousjohtaja Marja-Leena Martikainen ja taloussuunnittelupäällikkö Jaana Kuuva olivat läsnä pykälässä esittelemässä asiaa. Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.
Selostus	Vuoden 2023 aikana kaupungin taloudesta raportoitiin valtuustolle kolmessa osavuosisikatsauksessa. Kukaan raportti sisälsi palvelualuekohtaisen tilinpäätösennusteen toimintakatetasolla sekä selostuksen riskitekijöistä, jotka toteumaan liittyvät. Tilinpäätösennuste esitettiin myös tulos- ja rahoituslaskelman muodossa. Osavuosisikatsauksiin sisältyi myös investointien seuranta ja toteumaennuste. Lisäksi kaupunginhallitus käsitteli taloustilannetta kuukausiraporteilla, joista viimeinen eli lokakuun 2023 raportti oli kaupunginhallituksessa 20.10.2023. Tilinpäätösennusteen pohjalta arvioitiin talousarviomuutostarpeet ja ne tuotiin kaupunginvaltuuston käsittelyyn 27.11.2023.

Vuoden 2023 talousarvion sitovuusmääräysten mukaan kaupungin palvelualueiden käyttötalouden sitovuustaso on toimintakate. Tuloslaskelmaosassa sitovia ovat verotulot, valtionosuudet ja rahoitustuottojen ja kulujen nettomäärä. Rahoitusosassa antolainojen nettomuutos, pitkäaikaisten lainojen lisäys ja pitkäaikaisten lainojen vähennys. Investointiosassa ydinkaupungin ja taseyksikön investointimenot ja -tulot ovat valtuustoon nähden sitovia hanketasolla. Hankkeet voivat olla yksilöityjä tai suurempia kokonaisuuksia.

Talousarviossa määritellään tilivelvolliset viranhaltijat. Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu johtamastaan toiminnasta ja sen valvonnasta.

Talousarvio on ylittynyt palvelualueilla seuraavasti ja poikkeamat on katsottava olennaisiksi:

Kasvun ja oppimisen palvelualueella toimintakatteen ylitys 1 082 435,72 euroa. Tilivelvollisia ovat opetusjohtaja ja kasvatustalouden johtaja. Varhaiskasvatuspalveluissa ylitys oli 480 644,89 euroa. Varhaiskasvatuksessa lapsimäärän kasvu aiheutti kustannusten kasvua yli arvioidun. Lakimuutos 1.8.2022 vaikutti arvioitua enemmän edelleen vuonna 2023 lasten tarvitsemiin tukitoimiin ja lisäsi erityisesti avustajien rekrytointitarvetta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutokset aiheuttivat arvioitua suuremman asiakasmaksutuottojen aleneman. Opetus- ja tukipalvelujen ylitys oli 601 790,83 euroa yhteensä. Suurimmat ylitykset tulivat koulukuljetuksista ja työterveyspalveluista.

Kasvun ja oppimisen palvelualueen toimintakatetta heikennettiin 27.11.2023 kaupunginvaltuuston päätöksellä -3,15 milj. euroa ja lisämäärärahoja kohdennettiin henkilöstömenoihin, palvelusetelimenoihin ja kodinhoidon tukeen. Määrärahamuutos osoittautui kuitenkin riittämättömäksi.

Yleishallinnon toimintakatteen ylitys on 4 114 142,36 euroa. Tilivelvollinen on kaupunginjohtaja. Yleishallinnon toimintakatteen ylitys syntyi tilinpäätökseen kirjattua menovarauksesta pelastustoimen varallaolokorvauksia varten. Menovaruksen henkilöstömenojen osuus 6 461 532,00 euroa johti talousarvion ylitykseen.

Tuloslaskelmaosan rahoitustuottojen ja -kulujen nettomäärän toteuman alitus on 3 758 640,62 euroa. Tilivelvollisia ovat kaupunkiympäristön apulaiskaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Olennaisin syy rahoituskulujen ja -tuottojen nettomäärän alittumiseen talousarvioon merkittyytyn nähden on menovaraus, joka tehtiin pelastuslaitoksen varallaolovaatimuksia varten. Viivästyskorkojen osuus 3.700.000,00 euroa kirjattiin muihin rahoituskuluihin, lisäksi toteumaa heikensi tytäryhtiön lainasaamisten alaskirjaus 564.644,30 euroa. Osinkotuotot toteutuivat 0,7 milj. euroa arvioitua suurempina.

Investointiosan maa- ja vesialueiden tuottojen alitus on 1 319 173,05 euroa. Tilivelvollinen on kiinteistöjohtaja. Investointiosaan maa- ja vesialueiden tuloihin kirjautuvat myydyt maa-alueiden hankinta- eli tasearvot. Kuopiossa maa-alueet ovat pääsääntöisesti joko lahjoitusmaata (tasearvo lähellä nollaa) tai pitkän ajan kuluessa kohtuuhinnalla hankittuja alueita. Kaupungin myymien maa-alueiden hankinta-arvot ovat olleet hyvin alhaisia verrattuna myyntihintoihin. Tasearvot voivat tosin vaihdella. Vuonna 2023 myytyjen maa-alueiden hankinta-arvojen

summa oli näistä syistä 180 826,95 euroa ja jäi arvioidusta 1,5 milj. eurosta, vaikka käyttötaloudessa tuloslaskelmaan kirjattujen myyntivoittojen arvio ylittyikin.

Kunnallistekniikan tuottojen alitus on 2 455 582,02 euroa. Tilivelvollinen on kaupungininsinööri. Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen investointiavustus arvioitiin liian positiivisesti, mistä syystä tulot jäivät budjetoiduista. Infra-avustuksen menot eivät toteutuneet niin, että maksatushakemusta olisi voitu jättää. Tämän lisäksi toinen avustuskohde peruttiin kaavoituksen hitaan etenemisen vuoksi. Muita kohteita oli vähän, eikä avustuksia saatu tavoitellusti. Pääsyyinä oli valtion tukiehtojen kiristyminen.

Rahoitusosan pitkäaikaisten lainojen vähennysten alitus on 4 627 501,61 euroa. Tilivelvollisia ovat kaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Lainakannan muutoksissa talousarviovaiheessa tehdään arvio, milloin lainat tultaisiin nostamaan ja pääsääntöisesti nostettujen lainojen lyhennysten ennakoidaan jo alkavan saman vuoden aikana. Lisäksi lainojen nostoajankohdat talousarviossa verrattuna todelliseen nostopäivään, vaikuttavat lainojen lyhennyksiin. Vuonna 2023 otettiin lainaa 20 milj. euroa vähemmän, mihin talousarviossa oli varauduttu. Lainojen nostot tapahtuivat eri syklissä mitä ennakoitiin. Kyseiset talousarviovuoden aikana tapahtuvasta rahoitustarpeen uudelleenarvioinnista johtuvat päätökset vaikuttivat suoraan siihen, että lainojen lyhennysten toteuma oli pienempi mitä talousarvion rahoitusosaan merkittiin.

Tilapalvelujen taseyksikön tuloslaskelman ylijäämän määrässä on alitus 1 122 687,67 euroa. Tilapalvelujen taseyksikön investointimenojen ylitys on 3 802 338,14 euroa. Tilivelvollinen on tilapalvelujen toimitilajohtaja.

Tilapalvelujen ulkoa vuokrattujen tilojen vastikkeet ja vuokratkustannukset olivat 2,7 milj. euroa talousarviota korkeammat. Kustannuksia nostivat voimakkaasti indeksien ja korkojen nousu. Muissa kustannuksissa pystyttiin säästämään, joten toimintakate jäi lopulta 1,0 milj. euroa talousarviota heikommaksi. Suunnitelman mukaiset poistot olivat 0,1 milj. euroa talousarvioon merkittyä suuremmat. Tilapalveluiden valtuustoon nähden sitova ylijäämätavoite 218.000 euroa kääntyi em. tekijöiden takia toteumassa -904.687,84 euron alijäämäksi.

Investointimenojen ylityksen aiheutti Savilahden Luolan rakentamisen eteneminen arvioitua nopeammassa aikataulussa, minkä vuoksi hankkeen maksuposteja aikaistui vuodelle 2023. Tätä ei pystytty kaupunginvaltuuston lisämäärärahapäätökseen 27.11.2023 ennakoimaan. Tuolloin hankkeelle myönnettiin 0,5 milj. euron lisämääräraha.